

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Плугатира Максима Віталійовича на дисертаційне дослідження Король Валерії Валеріївни на тему «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах», подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю перегляду та вдосконалення правового регулювання проходження державної служби в митних органах, яке виступає одним із ключових чинників ефективного функціонування системи публічного адміністрування у сфері митної справи. Митні органи відіграють важливу роль у забезпеченні економічної безпеки держави, контролі зовнішньоекономічної діяльності, протидії контрабанді та іншим митним правопорушенням. У зв'язку з цим постає потреба у чітко визначених, юридично виважених та ефективно реалізованих обмеженнях, які регулюють службову поведінку, добросесність і професійну відповідальність державних службовців митної системи.

Сучасний стан функціонування митної служби супроводжується рядом системних викликів, серед яких: вплив глобалізаційних процесів, трансформація національного законодавства, перегляд організаційно-структурної побудови митних органів, а також правова адаптація до умов воєнного стану. Ці чинники вимагають оновлення правового підходу до встановлення і реалізації обмежень для державних службовців. Зміна характеру митної діяльності, зокрема в умовах зростання обсягів міжнародного обміну, призводить до ускладнення механізмів кадрового забезпечення та контролю. Наявність неефективних чи надмірно формалізованих обмежень може спричинити як зниження мотивації, так і зростання правових колізій у кадрових процедурах.

Особливої ваги набуває проблема протидії корупції у митній сфері, яка системно фіксується як одна з найбільш уражених з точки зору корупційних ризиків. Згідно з даними НАЗК, митниця протягом кількох років посідає перше місце у рейтингах найбільш корумпованих державних інституцій, а дані Державного бюро розслідувань за 2024 рік демонструють значний обсяг

кримінальних проваджень у цій галузі. Це свідчить про хронічні проблеми у правозастосовній практиці, що у свою чергу актуалізує необхідність наукового осмислення та перегляду системи правових обмежень як інструменту попередження зловживань, забезпечення доброчесності та підзвітності службовців.

Дослідження обмежень, які встановлюються при проходженні державної служби в митних органах, має на меті не лише виявлення правових прогалин чи суперечностей, але й формування концептуальних підходів до модернізації нормативного поля та управлінських процедур. Науковий аналіз у цій сфері здатен забезпечити підґрунтя для удосконалення механізмів добору персоналу, запровадження ефективних внутрішньоорганізаційних засобів контролю та зміцнення інституційної спроможності митних органів. Усе це визначає дослідження як важливий крок у напрямі формування правової моделі публічної служби, що відповідає викликам воєнного часу, євроінтеграційним прагненням України та вимогам верховенства права.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Вивчення дисертації та наукових публікацій здобувачки свідчить про те, що правильне встановлення мети, об'єкта, предмета і завдань дисертації зумовило відповідну логічну структуру та уможливило здійснення усебічного й повного дослідження обраної теми у межах визначених обсягів.

При написанні роботи авторка проаналізувала достатню кількість джерел, ґрунтовно та критично вивчив праці науковців, що дало йому змогу вирішити важливу наукову задачу – отримати нові результати у вигляді наукових висновків щодо правових засад обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах, з обґрунтуванням на основі проведеного дослідження найбільш ефективних шляхів удосконалення з урахуванням процесів реформування.

Науковий рівень і публікації здобувача на підставі аналізу та порівняння між собою за змістами є взаємовідповідними та відображають зміст і сутність однієї наукової проблематики, що безперечно свідчить про глибоке й ґрунтовне опрацювання теми, її об'єкта й предмета. Вступ характеризується високим рівнем аргументації щодо необхідності опрацювання основних структурних елементів

дисертації, вказується їх взаємопов'язаність та компліментарність одне відносно одного, аналіз змісту, висновків до кожного розділу та загальних висновків до роботи свідчить про правильність вибору інструментарію наукового дослідження, його влучність та можливість викладу шляхів розв'язання основних проблем саме завдяки високому науковому рівню відповідної дисертаційної праці.

Основні наукові результати дисертації викладені у дев'яти наукових працях, серед яких п'ять статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, чотири тези наукових доповідей на науково-практичних заходах.

Отже, дисертаційне дослідження Король В.В. на тему «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах», виконане на високому науковому рівні, а публікації аспіранта є взаємовідповідними та відбивають зміст і сутність обраної наукової проблематики.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація Король В.В. є одним із перших комплексних досліджень обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах, з урахуванням аналізу практики її функціонування в умовах воєнного стану, що дало змогу сформулювати перспективні напрями вдосконалення митного законодавства, законодавства про державну службу, норми яких регулюють суспільні відносини у досліджуваній сфері. У роботі обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, зокрема:

– *вперше* сформульовано поняття обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах, під яким розуміється вид правового обмеження, законодавчо встановлені засоби правового регулювання, призначені для спрямування на утримання посадових осіб митних органів від вчинення певних дій шляхом звуження можливостей реалізації їх повноважень (за наявності відповідних альтернатив, що дозволяють реалізовувати право на державну службу в митних органах) з метою забезпечення належного здійснення митної справи; встановлено невідповідність закріплених у законодавстві про публічну службу обмежень щодо призначення на посаду особи у зв'язку із наявним у неї

притягненням до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. Запропоновано встановити єдині вимоги щодо цього обмеження для кандидатів на вступ на публічну службу залежно від її виду, рівня корупційних ризиків під час її проходження; з метою запобігання вчиненню посадовими особами митних органів корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, запропоновано статтю 572 Митного кодексу України «Обмеження, пов'язані з проходженням державної служби посадовими особами митних органів» доповнити переліком додаткових обмежень та заборон, що діятимуть на посадових осіб митних органів під час здійснення митного контролю та виконання митних формальностей в зоні митного контролю; запропоновано віднести Законом України «Про запобігання корупції» посадових осіб митних органів до категорії осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище;

– *удосконалено* підходи щодо уніфікації правового регулювання строків та алгоритму дій керівника державної служби (у Законі України «Про запобігання корупції» та у Законі України «Про державну службу») щодо усунення прямого підпорядкування близьких осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; обґрунтування доцільності розширення встановленої митним законодавством сфери приватного інтересу посадової особи митного органу до загальних вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів на державній службі; дефініцію поняття «державна служба в митних органах». Це регламентований законами України вид державної служби особливого характеру, який є професійною діяльністю посадових осіб з виконання покладених на митні органи повноважень по створенню сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпеченню безпеки суспільства, захисту митних інтересів України, які займають посади у митних органах та отримують заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету;

– *дістали подальший розвиток* наукові підходи щодо класифікації адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, за критерієм їх зв'язку з виконанням службових обов'язків, з урахуванням чого запропоновано розмежовувати наслідки їх вчинення у вигляді припинення державної служби, а

саме, набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією, вчинене ним у зв'язку з виконанням службових обов'язків; пропозиції щодо удосконалення правового врегулювання вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби в митних органах, керівника центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, а також щодо політичної нейтральності посадових осіб митних органів тощо.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані в фахових виданнях України, а також були представлені у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях. Публікації перекривають і вирішують завдання, що були поставлені в дисертаційному дослідженні.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків не викликає зауважень. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані та відповідають меті та завданням роботи, викладені у загальних висновках та висвітлені в опублікованих працях здобувача.

Зроблені Король В.В. наукові висновки мають вагому аргументацію, є належним чином обґрунтованими. Висновки дисертаційної роботи викладені автором чітко, коректно і логічно витікають із отриманих результатів. Підтвердженням достовірності наукових положень і висновків, викладених в дисертації, є належна методологія дослідження.

Дисертаційне дослідження Король В.В. виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 р. № 237/2023; Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр., затверджених Постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 р. №

30; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454.

Обґрунтованість наукових положень дисертації забезпечується належною джерельною базою дослідження, достатніми емпіричними даними.

Отже, результати дисертаційного дослідження Король В.В., які виносяться на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають належний ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Встановлюючи завдання дисертаційного дослідження в межах окресленої мети, автор підходить до їхньої деталізації обґрунтовано та логічно, визначаючи наступні:

- дослідити стан дослідження обмежень, пов'язаних із проходженням служби в митних органах;
- надати визначення поняття державної служби в митних органах та з'ясувати її особливості;
- сформулювати визначення поняття обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах, та визначити їх види;
- розкрити специфіку обмежень, пов'язаних із призначенням на посаду державної служби в митних органах;
- схарактеризувати обмеження під час проходженням служби, пов'язані із виконанням завдань митних органів;
- розкрити зміст додаткових обмежень під час проходженням державної служби в митних органів;
- виокремити зарубіжний досвід встановлення обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах, та з'ясувати можливості його використання в Україні;
- запропонувати напрямки удосконалення правового регулювання обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах України.

Відповідно до поставлених завдань в роботі використана сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, застосування яких дозволило визначити сутність і окреслити особливості обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на належному методологічному рівні, а дисертант опанував необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що сформульовані дисертантом у роботі висновки й пропозиції впроваджено та використовуються у: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового опрацювання теоретико-прикладних проблем, пов'язаних із правовим регулюванням обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах (акт Національної академії внутрішніх справ від 10 квітня 2025 року № 38- НД); правотворчості – у процесі розроблення нових та вдосконалення чинних нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на регулювання проходженням державної служби в митних органах; правозастосовній діяльності – для покращення практичної діяльності суб'єктів, які уповноважені здійснювати контроль за дотриманням обмежень, пов'язаних із проходженням державної служби в митних органах; в освітньому процесі – при підготовці та проведенні лекційних, семінарських і практичних занять зі здобувачами вищої освіти з адміністративного права, публічної служби, антикорупційного законодавства (акт Національної академії внутрішніх справ від 9 квітня 2025 року № 37- ОД).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження Король В.В. має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та порядку присудження ступеня доктора філософії. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (227 найменувань) і вісім додатків. Повний обсяг дисертації становить 236 сторінок, із них основний текст дисертації – 199 сторінок.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Король В.В. на тему «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах»

можуть використовуватися у освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування та проведення досліджень за цим напрямом, а також у практичній діяльності.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні питання, які, на нашу думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження авторка досить детально розглядає проблему визначення такого поняття як “правове обмеження” та навіть наводить своє власне визначення. Проте у роботі майже не приділяється увага такому поняттю як “правова заборона”, що характеризується неоднозначністю її семантики, виявленої у філософському, лінгвістичному, правовому, психологічному та інших дискурсах, а тому доцільно було б провести порівняльний аналіз зазначених вище понять.

2. Слід зазначити, що в другому розділі роботи частково розглядаються питання внесення змін до антикорупційного законодавства у зв’язку з введенням в Україні воєнного стану, зокрема згадується прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» від 08.07.2022 № 2381- IX. Одночасно у роботі відсутні пропозиції або власне бачення авторки щодо посилення або зменшення обмежень, пов’язаних із проходженням державної служби в митних органах, саме в умовах воєнного стану та під час особливого періоду після завершення воєнних дій.

3. У роботі пропонується внесення низки змін до існуючих нормативно-правових актів, зокрема обґрунтовується необхідність внесення змін або доповнення до таких норм, як ст. 84 Закону України «Про державну службу», ст. 51-3 Закону України «Про запобігання корупції» та ст.ст. 570, 570-1, 572 Митного кодексу України. Разом з тим дані пропозиції було б доцільно систематизувати по всьому тексті роботи та включити в додатки роботи у вигляді єдиного комплексного законопроекту з відповідною порівняльною таблицею та

пояснювальною запискою, що додало б отриманим висновкам більшої наочності та обґрунтованості.

Втім, перелічені зауваження і побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. За своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичною значущістю одержаних результатів, а також за авторськими публікаціями ця робота є внеском в розвиток вітчизняної науки.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Король В.В. на тему «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах» є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертація Король Валерії Валеріївни на тему «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною у визначені адміністративно-правових засад організації діяльності СЦ НПУ, з урахуванням особливих порядків правового регулювання, поліцейської практики та умов воєнного стану.

2. Дисертація «Обмеження, пов'язані із проходженням державної служби в митних органах» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й

доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Король Валерія Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:
доцент кафедри
адміністративного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Максим ПЛУГАТИР
Юридичний факультет
Національної академії внутрішніх справ
ВІДДІЛЕННЯ РОБОТИ З
ПОСТІЙНИМ СКЛАДОМ ВІДДІЛУ
КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
М.П.

